

Pedagogisch beleidsplan Saffier

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Visie en uitgangspunten	1
Ontwikkelingsprogramma de Regenboog	2
Houding en handelen van de leerkracht	7
Algemene punten	9

Inleiding

De groep Saffier is een dagopvanggroep van Kinderdagverblijf Zonnelicht voor kinderen vanaf 3 maanden tot 4 jaar. De Saffier bevindt zich in KC aan de Oosterplas en is open op maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag. In de Saffier kunnen baby's, dreumesen en peuters in een ontspannen en fijngevoelige omgeving ontdekken en spelen.

Visie en uitgangspunten

Onderwijs en opvoeding zijn niet van elkaar te scheiden. Neohumanistisch onderwijs gaat uit van de ontwikkeling van de totale persoon. Dit ontwikkelingsproces heeft een dynamisch karakter. Het is constant in beweging en betekent een constante groei van kind en opvoeder naar meer zelfkennis en zelfbewustzijn.

Het ontdekken van mogelijkheden op het gebied van geven en ontvangen van liefde en het ervaren van geluk wordt als even belangrijk geacht als het ontdekken van mogelijkheden op cognitief niveau. Niet alleen de relatie tot zichzelf maar ook de relatie naar de ander, de natuur, de cultuur en omgeving is gebaseerd op een typisch menselijk aspect: een gevoel van liefde voor de hem omringende wereld.

Binnen neohumanistisch onderwijs wordt ernaar gestreefd kinderen in staat te stellen om ervaringen op te doen die leiden tot zelfbewustzijn en zelfexpressie. In het ontwikkelingsprogramma de Regenboog wordt aan de kinderen gedurende de dag ontwikkelingsactiviteiten aangeboden die gericht zijn op de ontwikkeling van dit zelfbewustzijn.

Eigenheid en kwaliteiten

Kinderen krijgen de ruimte om zichzelf te mogen zijn en op eigen wijze in het spel de wereld om zich heen te ontdekken. Ervaringsgericht en met actieve begeleiding van de leidsters om uitgedaagd te worden een volgende stap in de ontwikkeling te zetten. 'Onderwijs is datgene wat een mens vrijmaakt'. Kinderen ontdekken op deze wijze hun kwaliteiten en mogelijkheden in zichzelf en ervaren dat zij op een ontspannen wijze mogen ontdekken en spelen.

Ethisch denken

Het ontwikkelen van morele kracht in de kinderen maakt een belangrijk deel uit van de begeleiding. Het ontwikkelen van waarden en normen is een proces waar kinderen veel kracht uit putten. Ieder mens beschikt over een gevoel voor moraliteit. Bevestiging, inspiratie en liefde zijn de belangrijkste aspecten waardoor kinderen zichzelf bewust kunnen worden van hun eigen gevoel voor moraliteit. Er wordt vertrouwen gegeven aan het eigen onderscheidingsvermogen van de kinderen en in dialoog wordt zorgvuldig omgegaan met gevoelens van oprechtheid. Kinderen worden positief benaderd en op hun gedrag aangesproken. Voor de ontwikkeling van waarden en normen is het voorbeeld van volwassenen van doorslaggevend belang.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	1

Duurzaam denken en handelen

Wanneer kinderen van jongs af aan een gevoel voor de natuur ontwikkelen, leren zij dat zorgdragen voor de omgeving en voor de natuur vanzelfsprekend is. Kinderen leren zo de gewoonte om duurzame keuzes te maken. In het ontwikkelingsprogramma doen de oudere kinderen kennis op van de natuur en leren zij hoe zij voor de natuur kunnen zorgen.

Inclusief denken

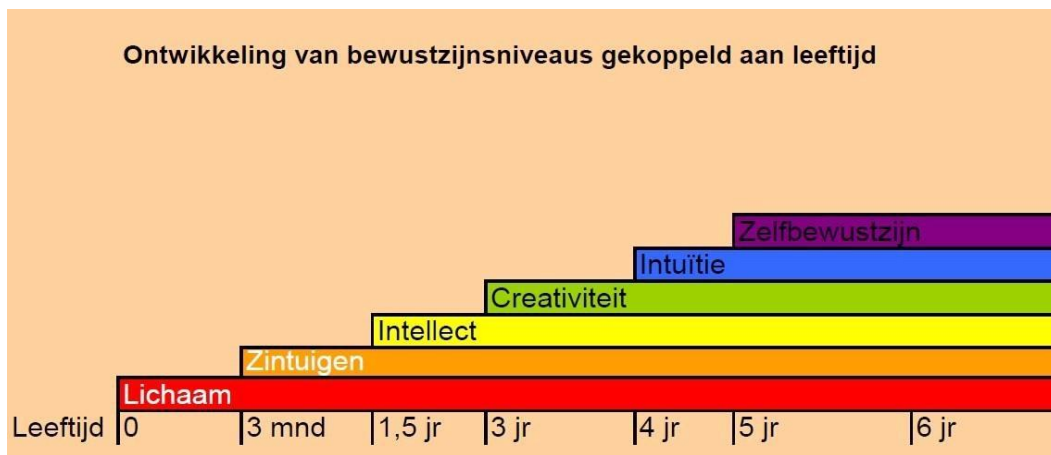
In verband met diversiteit binnen de groep wordt er gewerkt aan saamhorigheid en verbinding tussen de kinderen. In het programma en in de speelomgeving maken de kinderen kennis met muziek, speelgoed, poppen, kleding en verhalen uit verschillende landen.

Ontwikkelingsprogramma de Regenboog

In de eerste levensjaren hebben kinderen vooral behoefte aan warmte, liefde en aandacht.

De verzorging is gericht op het creëren van een gevoel van welbevinden en ontspanning in het lichaam, afgestemd op de individuele behoeften.

In de groep Saffier wordt gewerkt met het VVE programma ‘De Regenboog’. In dit ontwikkelingsprogramma bekijkt de leerkracht de ontwikkeling van de kinderen, met betrekking tot de bewustzijnslagen lichaam, zintuigen, intellect, creativiteit, intuïtie en spiritualiteit (zelfbewustzijn), zodat de kinderen zich gesteund en gezien voelen. Het ontwikkelingsprogramma biedt kinderen de mogelijkheid om zichzelf bewust te worden van deze bewustzijnslagen.

Het ontwikkelingsprogramma is bedoeld om kinderen ervaringen te geven van waaruit ze hun eigen kwaliteiten leren kennen en ook hun eigen grenzen tegenkomen. Dit geeft ze inzicht in hun vaardigheden en hun leerproces. De leerkrachten helpen hen daarbij door activiteiten aan te bieden: liedjes, spelletjes en verhalen. Maar ook door de juiste begeleiding te bieden bij de vorming van hun persoonlijkheid.

Hiervoor is het belangrijk dat leerkrachten zichzelf blijven ontwikkelen om afhankelijk van tijd, plaats en persoon de juiste keuzes te kunnen maken in een pedagogisch verantwoord proces naar de kinderen toe. Kwaliteiten als toewijding, helderheid van geest, liefdevol kunnen zijn en ook uitdaging en humor kunnen bieden, zijn van essentieel belang voor een leerkracht die werkt met het ontwikkelingsprogramma. Een voortdurende leerkrachtentraining is hiervoor noodzakelijk.

De voertaal binnen Zonnelicht is Nederlands. Binnen het ontwikkelingsprogramma is er aandacht voor Engelse liedjes en woordjes om het gevoel voor de Engelse taal in de kinderen aan te spreken.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	2

Het ontwikkelingsprogramma neemt de volgende bewustzijnslagen als uitgangspunt:

Lichaam

De kinderen doen vanaf de geboorte ervaringen op met hun lichaam. Zij ontdekken naarmate ze ouder worden steeds meer wat ze met hun lichaam kunnen. Bijvoorbeeld dat ze met hun handen een speeltje kunnen pakken of op wat latere leeftijd van de rug op de buik kunnen draaien. Er kunnen periodes zijn dat ze zich een vaardigheid eigen proberen te maken, maar dat het nog niet lukt. De leerkracht ziet dit en helpt dan om de vaardigheid te leren. De kinderen voelen dat iemand bij hen is die hen helpt.

Met het ouder worden leert het kind steeds meer de mogelijkheden van zijn lichaam te ontdekken en deze eigen te maken.

Een kind in de peuterleeftijd ontwikkelt evenwicht, coördinatie, expressie, controle over het lichaam en leren verschillende vaardigheden zoals klimmen, springen en een bal gooien en vangen.

De leerkracht heeft oog voor de belevingswereld van de kinderen en ondersteunt de kinderen zodat ze zich geholpen voelen.

De leerkracht biedt allerlei activiteiten aan om de grove motoriek te ontwikkelen, uitgaande van het niveau van de kinderen. Voor de oudere kinderen lopen deze activiteiten uiteen van klap-stap-liedjes voor evenwicht en balans, liedjes met gebaar en beweging, dansen, gymmen tot eenvoudige kinderyoga.

Voor de fijne motoriek is er voor de oudere kinderen ook ruimte voor activiteiten als tekenen, kleuren, prikken, knippen, scheuren, plakken en kleien. Tevens bevorderen activiteiten zoals zelf de vloer vegen, ramen zemen en plantjes water geven, de motoriek.

Zintuigen

De zintuigen zien, voelen, ruiken, proeven en horen worden bewust geprikkeld. Hiermee ontwikkelen de kinderen hun hersenpatroon. Door zintuiglijke activiteiten worden de kinderen bevestigd in hun zintuiglijke mogelijkheden. De leerkracht brengt de kinderen in contact met veel materialen en situaties, bij voorkeur in de natuur. Het geluid van een vogel, de kleur van een bloem en de geur van gras bijvoorbeeld, prikkelen de zintuigen op een aangename en uiterst zinvolle manier.

Daarnaast maakt de leerkracht gebruik van materiaal dat specifiek bedoeld is om de zintuigen te ontwikkelen. Zo is er materiaal voor de tastzin, het gehoor, de geur, het gevoel en het gezichtsvermogen. De peuter heeft de behoefte om zijn geest te ordenen en maakt hiermee de stap naar de ontwikkeling van het intellect. Er wordt gewerkt met materiaal uit het Montessori-onderwijs.

Intellect

Als de kinderen iets ouder zijn, krijgen ze de behoefte om de zintuiglijke indrukken die ze hebben opgedaan te ordenen. Dit doen ze met hun intellect. Door vast te pakken en te onderzoeken komen kinderen steeds meer achter de aard der dingen: hoe ze werken, waarvoor ze dienen, waarin ze op elkaar lijken en van elkaar verschillen. De kinderen gaan bijvoorbeeld hoogte en ruimte onderzoeken. De leerkracht volgt dit proces van onderzoek, begeleidt de kinderen hierin en creëert mogelijkheden om te kunnen onderzoeken. De dreumesen hebben behoefte aan in- en uitladen, aan het onderzoeken van nieuwe dingen en willen weten hoe iets in elkaar zit. Deze behoefte wordt door de leerkrachten gevoed door het aanbieden van ontwikkelingsmateriaal, bouwmaterialen en objecten waar iets aan te ontdekken valt.

De peuter heeft behoefte aan ordening. De leerkracht speelt hier op in door samen met de kinderen op te ruimen en het speelgoed een vaste plek te geven, door puzzels aan te bieden en de kinderen te bevestigen in wat ze zien en horen. De kinderen krijgen hierdoor grip op de situatie om hen heen en leren hun omgeving steeds beter te herkennen en te benoemen. De peuter probeert het sorteren uit, oefent ermee en weet op een gegeven moment hoe het sorteren gaat.

Wanneer de kinderen kunnen sorteren, gaan ze experimenteren met combineren. De leerkracht biedt dan activiteiten aan, zoals domino en geluidspelletjes, waarbij de kinderen het geluid raden.

Weten de kinderen hoe het combineren gaat, dan maken zij de stap naar associëren. De kinderen leggen verbanden tussen bijvoorbeeld voorwerpen die bij elkaar horen (boom en een appel, vis en vissenkomp, etc.). Associëren is de eerste stap naar creativiteit. De kinderen leren denken in verschillende mogelijkheden.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	3

Een vierde aspect van de ontwikkeling van het intellect is de ontwikkeling van het geheugen. De leerkracht sluit hier op aan door bijvoorbeeld met een groepje kinderen memory te spelen of na een verhaaltje te vragen aan de kinderen wat er in het verhaaltje is gebeurd.

Er is tevens aandacht voor (beginnende) rekenvaardigheden.

Creativiteit

Creativiteit is het vermogen tot scheppen. Vanaf drie jaar ontstaat de behoefte om in de beweging en de creativiteit iets te gaan doen. Dit uit zich in de vorm van iets te willen maken, bouwen, knutselen, fantasiespel, dansen en rijmpjes/ liedjes te verzinnen.

De wereld van de kinderen wordt groter, meer is mogelijk. Rond de leeftijd van drie en een half hebben kinderen steeds meer controle over hun creativiteit en gaan richting de intuïtieve bewustwording.

In Zonnelicht is er voor de kinderen de gelegenheid om hun creatieve mogelijkheden optimaal te ontwikkelen. De leerkracht begeleidt de kinderen door creatieve activiteiten aan te bieden die de kinderen op hun eigen niveau kunnen ontdekken en uitvoeren. Deze activiteiten liggen op het gebied van beeldend werken, drama, dans en muziek. De leerkracht observeert binnen welke activiteiten de kinderen zichzelf graag uitdrukken en begeleidt de kinderen hierin. De kinderen ontwikkelen op deze manier hun eigen vormentaal.

Peuters hebben, zo jong als ze zijn, een sterk esthetisch gevoel. Verkleedkleden bijvoorbeeld, zijn erg geliefd. Het is belangrijk dat het natuurlijk gevoel voor schoonheid dat kinderen bezitten ook gevoed wordt. Peuters kunnen heel erg genieten van mooie vormen, kleuren en klanken.

Zelfexpressie wordt bevorderd op het gebied van dans, muziek, beweging en beeldende vorming.

Intuïtie

Intuïtie is het vertrouwen op je innerlijke weten. De leerkracht heeft een voorbeeldfunctie om te handelen vanuit intuïtie. Tijdens het kringspel komen liedjes en verhalen aan bod, die de intuïtie van de kinderen aanspreken. De jongere peuter maakt hier kennis mee. De kinderen richting vier jaar worden zich langzamerhand bewust van hun intuïtie. De leerkracht speelt hier op in door de kinderen te bevestigen wanneer ze iets ontdekken met betrekking tot morele waarden in zichzelf.

Kinderen vanaf de dreumes- en peuterleeftijd vragen om grenzen om met hun emoties om te leren gaan en daarmee om dichterbij zichzelf te komen.

Sociaal gedrag en het bewust omgaan met en zorgdragen voor de omgeving, worden aanvankelijk voorgeleefd en van de kinderen verwacht op het moment dat ze zich daar bewust van kunnen worden.

Zelfbewustzijn

In de begeleiding worden er mogelijkheden geschapen om de kinderen de universele liefde in zichzelf en naar anderen te ervaren en hen het bewustzijn en de vaardigheden mee te geven. Deze zullen zij steeds meer nodig hebben in een wereld die vraagt om op een empathische manier met elkaar en de wereld om te gaan.

De leerkracht bevestigt de kinderen in de bewustzijnslaag zelfbewustzijn door aandacht te besteden aan het creëren van een sfeer van subtiliteit, rust en ontspanning, een gevoel van eenheid in de groep, mooie muziek en aandacht voor het moment. Ook door bewust stiltemomenten te creëren, worden de kinderen zich bewust van hun omgeving. Het kringspel is een dagelijks terugkerende activiteit waarin hier vorm aan gegeven wordt.

Schriftjes schrijven van de baby's

Aan de ouders van de kinderen van nul tot twee jaar vragen we om dagelijks een schriftje bij te houden voor de groep met het ritme van voeding en slapen van de kinderen, hoe het met de kinderen gaat en of er eventuele bijzonderheden zijn. De leerkrachten kunnen hierdoor nauw aansluiten bij de begeleiding en verzorging die er voor de kinderen op dat moment nodig is. De leerkrachten van de groep schrijven iedere dag in het schriftje hoe het die dag met de kinderen is gegaan en hoe voeding en slapen die dag zijn verlopen.

Slapen

Het slaapritme van het kind wordt gevolgd zoals het kind dat thuis gewend is. De ouders geven de (veranderde) slaaptijden aan de leerkracht door. Door de leerkrachten wordt gezorgd dat baby's en dreumesen op een ontspannen manier en in een fijngevoelige sfeer kunnen gaan slapen. Ouders en leerkrachten stemmen met elkaar af wat er nodig is voor het kind om op een ontspannen manier te kunnen gaan slapen.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	4

De baby's en dreumesen slapen in een babybedje. Er wordt naar gestreefd dat elk kind steeds in hetzelfde bedje kan slapen. Er zijn voldoende bedjes voor alle kinderen op de groep. De peuters die 's middags slapen, slapen in een laag bedje.

Zindelijkheid

De kinderen worden begeleid in zindelijkheid wanneer zij hier qua zelfbewustzijn aan toe zijn. Vaak is dit al op jonge leeftijd. Met 1,5 jaar kan hier al een start mee gemaakt worden. Dit wordt op deze leeftijd begeleid door de leerkracht, wanneer de ouders dit voor hun kind wensen. Er is hiervoor een potje op de groep aanwezig. Vanaf de peuterleeftijd begeleiden de leerkrachten de zindelijkheid van de peuter, wanneer hier nog geen start mee is gemaakt.

Zelfdiscipline

In verband met de ontwikkeling van zelfdiscipline van de kinderen zijn de volgende zaken geformuleerd:

- Voorwaarde voor het ontwikkelen van zelfdiscipline is dat er een liefdevolle band is tussen kind en peuterjuf.
- Er wordt gebruik gemaakt van liedjes, verhaaltjes en spelletjes om het gevoel van zelfdiscipline in het kind aan te spreken.
- In het ritme van de dag zitten momenten van rust en aandacht voor de omgeving.
- Herhalen en consequent zijn
- Het creëren van de gewoonte te zorgen voor omgeving, planten, dieren en anderen.
- Het aanspreken van het gevoel voor zelfdiscipline in het kind, door samen te genieten van een opgeruimd klaslokaal, schone handen, een gesorteerde speelhoek, een eigen plekje voor de schoenen of eigen spulletjes

Ruimtes en spelmateriaal

De Saffier heeft een groepsruimte met divers ontwikkelingsmateriaal op het vlak van de lichamelijke en zintuiglijke ontwikkeling. Voor de ontwikkeling van deze bewustzijnslagen wordt ook gebruik gemaakt van Montessorimateriaal. De groepsruimte heeft verschillende speel- en ontwikkelingshoeken, zoals een hoek voor het kringspel. Voor de oudere kinderen is er materiaal voor de creatieve ontwikkeling aanwezig. Er zijn twee slaapruidtes en er is een verschoonruimte. Ook is er een buitenspeelruimte.

Het dagritme

Het dagritme is afgestemd op de leeftijd van de kinderen. Voor de kinderen tussen 0 jaar en 1 jaar wordt het individuele ritme van het kind gevolgd. Voor respectievelijk de dreumesen (1-2 jaar) en de peuters (2-4 jaar) is er een afzonderlijk dagritme. Deze dagritmes worden hieronder beschreven. Uitgangspunt is dat de kinderen gedurende de dag op verschillende momenten als gehele groep bij elkaar zijn, maar ook juist ontwikkelingsactiviteiten aangeboden krijgen naar leeftijd.

Dagritme dreumesen (1-2jaar):

08.00-08.30 uur:	ontvangst kinderen en ouders, tevens vrij spel
08.30-09.00 uur:	ontvangst kinderen en ouders, tevens zintuiglijke en intellectuele ontwikkeling
09.00-09.15 uur:	kringspel en liedjes zingen
09.15- 09.30 uur:	fruit eten en thee of water drinken, vervolgens vrij spel
10.00-10.30 uur:	intellectuele ontwikkeling en taalontwikkeling, verschoonmoment
10.30-11.00 uur:	lichamelijke ontwikkeling
11.00-11.30 uur:	zintuiglijke ontwikkeling
11.30-12.00 uur:	warme maaltijd* en thee, water of (eigen meegebrachte) melk drinken
12.00-13.00 uur:	bedtijd
13.00-14.00 uur:	babymassage
14.00-14.30 uur:	zintuiglijke ontwikkeling

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	5

ZONNELICHT

14.30-15.00 uur:	fruit eten en thee of water drinken
15.00-16.00 uur:	lichamelijke en zintuiglijke ontwikkeling
16.00-16.30 uur:	lichamelijke ontwikkeling; fijne motoriek
16.30-16.50 uur:	intellectuele ontwikkeling
16.50-17.00 uur:	afsluiting en liedjes zingen.
17.00-18.00 uur:	ophalen van de kinderen; vrij spel

Dagritme peuters (2-4 jaar):

08.00-09.00 uur:	ontvangst kinderen en ouders, tevens zintuiglijke en intellectuele ontwikkeling
9.00-9.30 uur:	kringspel
9.30-10.00 uur:	creativiteit in Toverboomlokaal
10.00-10.30 uur:	fruit eten en water of thee drinken
10.30-11.00 uur:	lichamelijke ontwikkeling in de Speelzaal
11.00-11.30 uur:	zintuiglijke en intellectuele ontwikkeling
11.30-12.00 uur:	verschoonmoment en vrij spel peuters
12.00-12.45 uur:	warme maaltijd* en water of thee drinken
13.00-14.30 uur:	slaaptijd jongere peuters en rustmoment en vrij spel voor de oudere peuters
15.00-15.30 uur:	fruit eten en water of thee drinken
15.30-16.30 uur:	lichamelijke en/of zintuiglijke ontwikkeling buiten
16.30-16.45 uur:	verschoonmoment
16.45-17.00 uur:	afsluiting en liedjes zingen
17.00-18.00 uur:	ophalen van de kinderen; vrij spel

***Warme maaltijd**

Elke dag krijgen de kinderen een gezonde warme maaltijd, vers bereid door een kok in de Gezonde keuken. De kinderen leren vanaf jonge leeftijd verschillende groenten/ smaken kennen en waarderen.

Wennen

Aan het begin van de wenperiode worden de ouders uitgenodigd om twee keer te komen wennen op de groep. Kinderen en ouders krijgen de gelegenheid om te wennen aan de omgeving, de leerkrachten, de andere kinderen, de gang van zaken in de groep, etc. Dit gebeurt ongeveer een week voor de aanvang van de opvang.

Het 'schriftje' (het communicatieschriftje) wordt wanneer het kind tussen 0 en 2 jaar is, bekeken op voeding- en slaaptijden, en specifieke aandachtspunten worden besproken met betrekking tot de verzorging en ontwikkeling van de kinderen. Meestal wordt geoefend met het naar bed brengen en worden over en weer gegevens uitgewisseld over wat in de begeleiding van de kinderen belangrijk is. Het wennen duurt 1 tot 1,5 uur. Tijdens de eerste wenaafspraak is er een intakegesprek met de ouders.

De ervaring leert dat de aanpassing van de kinderen soepel verloopt wanneer ouders op een Open Speeldag uitgebreide informatie hebben gehad, er vervolgens een uitgebreid aannamesprek is geweest en de ouders een paar keer de sfeer hebben kunnen proeven.

Als moeders borstvoeding willen blijven geven, zijn daar mogelijkheden voor; dit wordt als zeer positief ervaren door zowel ouders, kinderen als leerkrachten. Informatie over mogelijkheden voor het continueren van de borstvoeding is verkrijgbaar bij de leerkrachten van het Zonnelicht en ook schriftelijk bij de Stichting Borstvoeding Natuurlijk.

Wennen van Saffier naar BSO

Wanneer een kind vier jaar wordt stroomt het door van de Saffiergroep naar de BSO groep wanneer de ouder het kind hiervoor heeft ingeschreven (in verband met de planning is het wenselijk om de kinderen tijdig in te schrijven voor de BSO).

Een maand voordat de kinderen daadwerkelijk naar de nieuwe groep gaan, gaan de kinderen wennen. De eerste keer komen ze even kijken bij de BSO, samen met de leerkracht van de peutergroep. De tweede keer komen de kinderen een uurtje spelen bij de BSO en afhankelijk van hoe het gaat, gaan de kinderen terug naar de peutergroep, of blijven ze nog iets langer spelen.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	6

Gedurende deze maand komen de kinderen verschillende keren wennen, zodat ze op het moment dat ze vier jaar zijn geworden de overgang naar de BSO groep makkelijker kunnen maken. Hierbij wordt steeds gekeken of de beroepskracht kind ratio van de BSO het toelaat om het kind op die dag te laten wennen. Het kind kan alleen wennen wanneer de beroepskracht kind ratio, inclusief het wenkind dat vaak nog drie jaar is, voor de peutergroep en de BSO groep, klopt. Aan de ouders van het kind wordt gevraagd of de kindinformatie overgedragen mag worden aan de BSO groep. Bij toestemming draagt de mentor van de peutergroep de kindinformatie over aan de mentor van de BSO groep.

Doorgaande lijn en overdracht naar de basisschool

In verband met de overgang van de Saffier naar de kleuterklas van de basisschool, vindt er samenwerking met de basisschool plaats om doelen van het programma binnen de kinderopvang en doelen van het programma in de kleuterklas op elkaar af te stemmen en een doorgaande lijn hierin te creëren.

Zo wordt er van een vierjarige bijvoorbeeld verwacht dat hij/ zij kan rennen, springen, een bal kan gooien en schoppen, evenwicht kan bewaren op een balk, knippen, scheuren, plakken, rijgen, schenken, een (sociaal) spelletje kan afmaken, zindelijk is, zelf jas en schoenen aan kan doen, zelf kan opruimen, ongeveer 5 minuten kan concentreren, kleuren kent, een puzzel van 12 of 16 stukjes kan maken en 4- woordzinnen maakt.

In het Regenboogprogramma worden de kinderen zo begeleid, dat zij kleuterschoolrijp zijn wanneer zij de leeftijd van vier jaar bereiken. Naast de tienminutengesprekken gedurende de opvangperiode, vindt er bij de leeftijd van 3 jaar en 9 maanden een gesprek tussen de leerkracht en de ouders plaats om te kijken wat er voor de ontwikkeling van het kind nodig is, om de overgang naar de basisschool zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Ongeveer twee weken voordat een kind vier jaar wordt en naar de kleuterklas gaat, wordt er een overdrachtsformulier voor de basisschool ingevuld en met de ouders doorgesproken. Middels een handtekening op dit formulier geven de ouders toestemming voor overdracht van de kindinformatie aan de basisschool.

Vervolgens vindt er een warme overdracht plaats tussen de leerkracht van de Saffier en de leerkracht van de kleuterklas. Het overdrachtsformulier blijft op school.

Houding en handelen van de leerkracht

Pedagogische relatie: integriteit en empathie

De pedagogische relatie is de basis voor de begeleiding van de kinderen. De liefdevolle verbinding tussen leerkracht en kind geeft de kinderen de veiligheid en geborgenheid om op onderzoek uit te gaan, grenzen te verleggen, zijn behoeften te uiten en zichzelf te ontwikkelen. Sleutelbegrippen zijn hierbij waardering voor de kinderen, vertrouwen in het contact met de kinderen, empathie voor de beleving en de gevoelens van de kinderen en als leerkracht 'echt' te zijn in het contact met elkaar.

Elke leerkracht heeft specifieke eigen kwaliteiten, waardoor iedere leerkracht een unieke relatie met het individuele kind heeft. Zo heeft de ene leerkracht bijvoorbeeld affiniteit en kwaliteiten liggen op het gebied van creatieve ontwikkeling en de andere leerkracht op intuïtief gebied. De leerkracht blijft zichzelf op alle ontwikkelingsgebieden ontwikkelen. Het accent ligt hierbij op het intuïtieve en spirituele vlak, om op dit niveau de kinderen daadwerkelijk aan te kunnen spreken.

Begeleiden in vertrouwen

In de communicatie naar elkaar toe staan morele waarden zoals 'de waarheid hanteren' en 'universele liefde' centraal. Zowel kinderen als volwassenen spreken de eigen behoeften naar elkaar uit, zodat met beiden rekening gehouden kan worden. De leerkracht zoekt naar de werkelijke behoefte van de kinderen, juist ook op het moment dat de kinderen (nog) niet in staat zijn om dit uit te spreken of er de juiste woorden voor te vinden. Doordat de leerkracht zich hierop afstemt in de situatie, voelen de kinderen zich gezien. Er is een uitwisseling tussen leerkracht en kind op basis van wederzijds begrip en vertrouwen. Een theorie die hierbij aansluit, is die van 'Opvoeden in vertrouwen' van Justine Mol waarbij uitgegaan wordt van het opvoeden van kinderen zonder straffen en belonen. Straffen en belonen is een vorm van begeleiden, waardoor de kinderen iets wel of niet gaan doen, omdat het van buitenaf is opgelegd, niet omdat het uit henzelf kwam. Kinderen ontwikkelen zelfvertrouwen en eigenwaarde,

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	7

wanneer ze hun innerlijke motivatie kunnen volgen om iets wel of niet te doen. Op deze manier leren zij te handelen naar wat prettig is voor zichzelf en voor anderen. De volgende manieren van begeleiden sluiten hierbij aan:

- Observaties om het gedrag van de kinderen regelmatig te bekijken en positief te beïnvloeden in samenwerking met ouders;
- Gebruik maken van het versterken van positief gedrag;
- Bevestigen van en waardering uiten voor positief werk en gedrag;
- Creatieve discipline (gebruik maken van fantasie, spel of een liedje om het gevoel van de kinderen aan te spreken);
- De manier waarop de leerkracht grenzen aangeeft, is gekoppeld aan de ontwikkelingsfase van de kinderen. Leerkrachten werken altijd samen met de ouders aan de ontwikkeling van de kinderen;
- Jaarlijks wordt er een cursus gegeven over de ontwikkelingsfasen van kinderen zodat het ook voor ouders duidelijk wordt op welke momenten kinderen grenzen nodig hebben c.q. om grenzen vragen in verband met hun persoonlijkheidsvorming. Het geven van ruimte voor groei en verantwoordelijkheid wordt gekoppeld aan het geven van grenzen.

Van leerkrachten wordt een proactieve, integere houding verwacht, waardoor kinderen liefdevol benaderd worden met oog op hun ontwikkeling.

Uitgangspunt is de beleving van gelijkwaardigheid tussen leerkracht en kind én tussen verschillende kinderen. Gelet wordt daarbij op taalgebruik dat aansluit bij de beleving en het begrip van de kinderen.

Aansluiten bij ervaringen en persoonlijke emoties van kinderen

Het is belangrijk voor het welbevinden van kinderen dat zij zich gezien en gehoord voelen in de groep. Ruimte geven aan ervaringen en persoonlijke emoties is hiervoor een voorwaarde. Hier wordt dagelijks tijdens vaste momenten, individueel of in de kring, aandacht aan besteed.

Broertjes of zusjes die net geboren of op komst zijn, scheiden van ouders, overlijden van familieleden of huisdieren kunnen het welbevinden van een kind voor korte of langere tijd beïnvloeden. Van leerkrachten wordt verwacht hiermee sensitief en correct (volgens protocol) mee om te gaan, mede met oog voor het welbevinden van de groep.

Spel en activiteiten en de rol van de leerkracht

Kinderen worden in hun spel en activiteiten begeleid door de leerkracht. Leerkrachten observeren de kinderen uit hun groep regelmatig en sluiten de begeleiding van de kinderen en de activiteiten aan bij de ontwikkelingsbehoefte die de kinderen hebben.

Er zijn momenten op de dag en tijdens het programma waarbij kinderen de volledige vrijheid krijgen om zich in vrij spel te uiten en ontwikkelen. De leerkracht speelt hierin een rol waarbij zij de sociale interactie observeert en de voorwaarden en het eventuele materiaal schept om de kinderen in hun fantasie en spel te stimuleren. Binnen het activiteitenprogramma dat zich afspeelt in verschillende ruimten in het kinderdagverblijf hebben de kinderen de ruimte om op eigen wijze, of niet, deel te nemen aan de activiteit. De rol van de leerkracht hierbij is de kinderen de aandacht en mogelijkheid bieden om betrokken te raken bij de activiteit.

Kinderen die extra aandacht nodig hebben op één van de zes bewustzijnslagen worden op momenten van de dag dat er op dit niveau gewerkt wordt, bewuster door de leerkracht bij de activiteit betrokken.

Leermomenten die zich aandienen worden door de leerkracht opgepakt en begeleid. Van de leerkracht wordt verwacht de kinderen van de groep te kennen en de voorwaarden te kunnen scheppen waarin de kinderen hun grenzen durven te verleggen, hun emoties kunnen verwerken of bewust kunnen worden van hun kennen, weten en kunnen.

Kinderen worden gestimuleerd zelf oplossingen te bedenken en uit te voeren en krijgen waar nodig begeleiding in het zelf ontdekken van hun mogelijkheden. De leerkracht speelt in op leermomenten die zich aandienen.

Tijd, plaats en persoon

In de begeleiding van de kinderen gaan we tevens uit van tijd, plaats en persoon. We kijken naar wat er voor het individuele kind nodig is in de situatie en kijken hoe er voldaan kan worden aan (individuele) ontwikkelingsbehoeften. Een kind is bijvoorbeeld op een bepaalde leeftijd eraan toe om creativiteit in zichzelf verder te ontwikkelen. De leerkracht speelt hierop in door een activiteit aan te bieden die op deze

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	8

ontwikkelingsbehoefte aansluit. Uitgaan van tijd, plaats en persoon betekent ook dat er op een bepaald moment iets extra's nodig kan zijn in de begeleiding van het kind. Ook kan een kind bijvoorbeeld grenzen nodig hebben om een sprong naar meer zelfredzaamheid te maken. De leerkracht observeert het kind en werkt samen met de ouder om het kind in zijn ontwikkeling te begeleiden.

Door uit te gaan van tijd, plaats en persoon spreekt de leerkracht de eigenheid van het kind aan, waardoor het kind hiermee naar buiten kan komen.

Training en begeleiding leerkrachten

Om kinderen in het ontwikkelingsprogramma te kunnen begeleiden is het belangrijk dat leerkrachten zichzelf blijven ontwikkelen. Zo kunnen ze afhankelijk van tijd, plaats en persoon de juiste keuzes maken in een pedagogisch verantwoord proces naar de kinderen toe. Kwaliteiten als toewijding, helderheid van geest, liefdevol kunnen zijn en ook uitdaging en humor kunnen bieden, zijn van essentieel belang voor een leerkracht die werkt met het ontwikkelingsprogramma. Een voortdurende leerkrachtentraining is hiervoor noodzakelijk. Leerkrachten volgen trainingen van Lotus, centrum voor onderwijsvernieuwing, om zich professioneel en persoonlijk blijvend te ontwikkelen. Tevens is er één keer per jaar een driedaagse training waarin uitgediept wordt wat er het afgelopen jaar aan leerstof is aangeboden.

Binnen Zonnelicht krijgt iedere medewerker een keer per jaar een functioneringsgesprek, een groeigesprek en een beoordelingsgesprek. Het doel van deze gesprekken is enerzijds het optimaliseren van de kwaliteit van werken. Anderzijds het creëren van bewustwording en reflectie die een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de leerkracht door gedachtewisseling over professioneel handelen en de wijze van functioneren.

Funcatievoorwaarden leerkracht

Hiervoor verwijzen wij u naar de CAO Kinderopvang, functie pedagogisch medewerker.

Beroepskrachten in opleiding, stagiaires en vrijwilligers

Binnen Zonnelicht werken beroepskrachten in opleiding via de Beroepsbegeleidende leerweg (BBL) en stagiaires via de Beroepsopleidende Leerweg (BOL). De beroepskrachten in opleiding BOL staan boventallig op de groep. De beroepskrachten in opleiding BBL staan, afhankelijk van hoever zij in hun opleiding zijn, voor een bepaald percentage per week tallig op de groep. Naarmate zij verder in hun opleiding komen en naarmate zij kwaliteiten hebben ontwikkeld in eerdere werkervaring, wordt de tallige inzetbaarheid groter.

Er zijn geen vrijwilligers in de Saffier aanwezig.

De begeleiding van beroepskrachten in opleiding en stagiaires

De beroepskrachten in opleiding (BBL) en stagiaires worden gedurende de stageperiode begeleid door de werkbegeleider. Dit is de vaste leerkracht van de groep waar de beroepskracht in opleiding werkt of waar de stagiaire stage loopt. De werkbegeleider zorgt ervoor dat de beroepskracht in opleiding of de stagiaire werkt binnen de uitgangspunten van Zonnelicht. Er is aandacht voor de noodzakelijke leerpunten van de beroepskracht in opleiding en van de stagiaire. De stagiaire staat boventallig op de groep.

De taken van de werkbegeleider zijn:

- Werkt samen met de stagiaire op een groep en begeleidt de stagiaire tijdens de stage
- Instrueert en begeleidt de stagiaire bij de vorming van een visie op/over opvoeding en ontwikkeling
- Weet aan welke doelen en met welke opdrachten de leerling bezig is en weet wat er van een leerling verwacht wordt als deze een opdracht uitvoert, zodat er gericht geobserveerd en beoordeeld kan worden.
- Observeert het handelen van de stagiaire en geeft opbouwende feedback
- Schrijft gedurende de stage relevante, correcte zaken op met feedback
- Voert minimaal om de twee weken een kort evaluatie gesprekje
- Bewerkstelligt een zo optimaal mogelijke koppeling tussen theorie en praktijk
- Evalueert de stand van zaken tussentijds met de praktijkopleider
- Zorgt ervoor dat de stagiaire op de hoogte is van dit stagebeleid
- Koopt een kleine attentie voor de stagiaire aan het einde van zijn stageperiode.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	9

Een werkbegeleider wordt verzocht de begeleiding zoveel mogelijk tijdens de werkuren te doen. Er is op rustige momenten op de groep tijd om stagiaires te begeleiden.

De andere vaste leerkracht van de groep ondersteunt de werkbegeleider en kijkt, luistert en ondersteunt mee tijdens het leerproces van de BOL stagiaire. Dit koppelt zij terug naar de werkbegeleider.

De beroepskrachten in opleiding en de stagiaires worden tevens begeleid door de praktijkopleider.

De taken van de praktijkopleider zijn:

- Voert het kennismakingsgesprek met de stagiaire en geeft een rondleiding
- Verstreckt informatie aan de stagiaire bij de start van de stage
- Verzorgt de administratie (VOG en POK)
- Informeert de werkbegeleider over de begeleidingsstructuur
- Voert een keer in de 2 à 3 weken een individueel begeleidingsgesprek met de stagiaire
- Doet de verslaglegging
- Is aanwezig bij werkveldbijeenkomsten
- Leidt de gesprekken bij stagebezoeken door school
- Inventariseert de beschikbaarheid van stages bij scholen
- Draagt zorg voor de communicatie met de scholen
- Examineert

Alle beroepskrachten in opleiding en stagiaires zijn op de hoogte van de visie en de werkwijze van Zonnelicht. Bij aanvang van het werk/ de stage hebben zij het pedagogisch beleid, de protocollen en de RIE gelezen.

De beroepskracht in opleiding BBL

Vanaf de start van het leer-werktraject voert de beroepskracht in opleiding BBL alle taken uit die een startend pedagogisch medewerker in Zonnelicht ook uitvoert. Met de tijd groeit zij in haar functie en neemt zij meer verantwoordelijkheden op zich (bijvoorbeeld het organiseren van een ouderavond).

Beroepskracht in opleiding wordt ingezet conform de gestelde eisen uit de meest recente Cao Kinderopvang. Een beroepskracht in opleiding staat nooit alleen op een kinderdagverblijf of BSO locatie en er zijn altijd voldoende pedagogisch medewerkers aanwezig, zodat niet meer dan 50% van de aanwezig pedagogisch medewerkers in opleiding is. Dit geldt ook in pauzetime en aan het begin en eind van de dag.

De beroepskracht in opleiding wordt naast de werkbegeleiding en de stagebegeleiding meegenomen in de cyclus van begeleiding en training die pedagogisch medewerkers ontvangen in Zonnelicht. Deze cyclus start eenmalig met de inwerkgesprekken en drie trainingen die gericht zijn op de manier van werken en begeleiden in Zonnelicht. Vervolgens vinden er jaarlijks een functioneringsgesprek en een beoordelingsgesprek plaats en ontvangen zij pedagogische coaching op de werkvloer en diverse trainingen gedurende het jaar. Op deze manier ontvangen de beroepskrachten in opleiding de informatie en de begeleiding die zij nodig hebben vanaf de start over de uitvoering van het ontwikkelingsprogramma, de begeleiding en de verzorging van de kinderen en het samenwerken met ouders. Vanaf de start wordt hierin de manier van werken en begeleiden van Zonnelicht meegenomen. Uitgangspunten zijn hierbij dat kinderen de ruimte en veiligheid ervaren om zichzelf te kunnen zijn en te kunnen spelen en ontdekken, dat zij uitdagende ontwikkelingsactiviteiten krijgen op niveau en liefdevolle begeleiding ontvangen. De pedagogisch beleidsmedewerkers/ coaches begeleiden de beroepskrachten in opleiding middels coaching op de werkvloer op deze aspecten. In de eerste periode is deze coaching intensiever, hierna wordt de begeleiding afgestemd op de behoefte aan ondersteuning en begeleiding van de coach.

De stagiaire (BOL)

Taken van BOL stagiaires zijn zoals in de functie- omschrijving van de leerkracht. In de beginfase oriënteert de stagiaire zich en zij werkt toe naar zelfstandig functioneren. De eindverantwoording blijft echter voor de dienstdoende leerkrachten.

1e jaar: Oriënteringsfase

2e jaar: Deelnemen en assisteren bij activiteiten

3e jaar: Zelfstandig functioneren

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	10

Afhankelijk van haar kennis en verworven competenties participeert de BOL stagiaire min of meer zelfstandig met betrekking tot verzorgende, begeleidende, huishoudelijke en organisatorische taken gedurende de dag. Dit gebeurt altijd onder toezicht van de vaste leerkrachten.

Wat mag een BOL stagiaire niet:

- Alleen met kinderen naar buiten;
- Alleen met kinderen op de groep;
- Kinderen temperaturen;
- De groep alleen afsluiten of openen;
- Alleen een kind verschonen. Dit mag alleen onder toezicht en begeleiding van een leerkracht.
- Medicijnen toedienen, of hiervoor verantwoordelijk gesteld worden;
- Overdracht naar ouders, dit alleen in overleg met de werkbegeleider of collega;
- Zorg voor chronisch zieke kinderen;
- Alleen in een ruimte met een chronisch ziek kind;
- Chronisch ziek kind optillen zonder vooraf instructie/uitleg.
 - De telefoon opnemen/bellen naar ouders tijdens de inwerkperiode, na de inwerkperiode eerst onder begeleiding. Telefoongesprekken dienen altijd teruggekoppeld te worden naar een vaste medewerker.
 - *Wel:* zich houden aan de regels voor nieuwe medewerkers
 - Mogen geen beslissingen maken zonder hierover overleg te plegen.
 - Stagiaires mogen niet werken buiten het geldende protocol.
 - *Wel:* ontwikkelingsgerichte activiteiten uitvoeren met een beperkt aantal kinderen.

Algemene punten

Observatie en evaluatie

Aan de hand van eigen observatieformulieren worden alle kinderen gevolgd in hun ontwikkeling. Deze gegevens worden besproken met de ouders in de tienminuten-gesprekjes die twee maal per jaar plaatsvinden (voor de BSO is dit één keer per jaar) door de mentor van het kind (zie de paragraaf over ‘Mentorschap ‘ hieronder).

Wordt er opvallend gedrag en/of achterstand op één van de bewustzijnslagen geconstateerd, dan vindt een uitgebreidere observatie plaats en wordt er in overleg met de ouders een plan van aanpak gemaakt.

Het ontwikkelings-volg-verslag wordt gebruikt om maandelijks gericht te kunnen bekijken welke groei er van de kinderen te zien is met betrekking tot de verschillende bewustzijnslagen.

De observaties van de kinderen, de ontwikkelings-volg-verslagen en de oudergespreksformulieren vormen tezamen het kind-volg-systeem.

Mentorschap

Eén van de maatregelen uit de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang, dat per januari 2018 is ingegaan, is dat elk kind een mentor krijgt.

In de Saffier is dit altijd een vast gezicht van het kind. De mentor observeert (de ontwikkeling van) het kind en draagt er zorg voor dat het kind de begeleiding krijgt die het gezien zijn ontwikkeling nodig heeft. De mentor bespreekt de ontwikkeling van het kind met de ouders gedurende overdracht momenten en tijdens oudergesprekken. Zij is de eerste aanspreekpersoon voor ouders en collega's betreffende informatie die het kind aangaat. De mentor voert de tienminutengesprekken en overige gesprekken (indien wenselijk) met de ouders. De mentor voert het overdrachtsgesprek met de nieuwe groep binnen Zonnelicht en met de basisschool (voor peuterleerkrachten). De mentor draagt zorg voor het op een juiste manier verwerken van de gegevens van het kind in het kindvolgsysteem. Waar mogelijk begeleidt de mentor kinderen en ouders tijdens wenaafspraken. Het intakegesprek wordt door een vaste medewerker van de Saffier gevoerd. Dit wordt niet per definitie door de mentor gedaan. De mentor betreft de zorgcoördinator bij de begeleiding van het kind en de ouders wanneer er sprake is van extra zorg. De mentor betreft indien wenselijk de pedagogisch beleidsmedewerker bij de begeleiding van het kind wanneer er sprake is van extra aandacht.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	11

De leerkrachten op de groep dragen zorg voor een zorgvuldige indeling van de kinderen met betrekking tot het mentorschap. De verdeling van de kinderen is schriftelijk vastgelegd en de ouders zijn op de hoogte van wie mentor is van hun kind. Tijdens de intake of de wenafspraken wordt aan nieuwe ouders mondeling aangegeven wie de mentor wordt van het kind, inclusief uitleg hierover.

Het mentorschap is geen star gegeven. Als de situatie er naar vraagt dat een andere leerkracht dan de mentor een gesprek voert met de ouders bijvoorbeeld, dan is dit mogelijk. Alle leerkrachten op de groep blijven de kinderen in hun ontwikkeling volgen. Tevens kunnen alle leerkrachten informatie ontvangen van ouders aan het begin van de dag en een overdracht aan de ouders doen aan het eind van de dag.

Indien de mentor (langere tijd) ziek of afwezig is, dan wordt het mentorschap overgedragen aan de vaste invalkracht voor die periode. De ouders van de betreffende kinderen worden met een persoonlijk bericht op de hoogte gesteld dat de vaste invalkracht (tijdelijk) de nieuwe mentor is van hun kind.

Wanneer een mentor stopt met het werken bij de Saffier, dan wordt de vervangende leerkracht de nieuwe mentor van het kind. In een persoonlijk bericht wordt aan de ouders aangegeven wanneer het dienstverband stopt en wie de nieuwe leerkracht is. Aan de betreffende ouders wordt hierbij aangegeven dat de vervangende leerkracht, de nieuwe mentor is van het kind.

Zorgplan

Inleiding

Zorgen voor mensen, planten en dieren en de omgeving is een wezenlijk aspect in de ontwikkeling van een mens. De zorg die we binnen de Saffier beogen is dan ook een zorg die op een natuurlijke wijze vanuit het hart van de leerkracht vloeit. Het gevoel van één zijn met elkaar vervuld ons en geeft ons ook het gevoel deel van een groter geheel te zijn.

Vanuit deze verbondenheid bekeken, is zorg niet een product dat gekocht kan worden maar een onontbeerlijke levensbehoefte van alle mensen.

De zorg binnen de Saffier wordt afgestemd op de behoeftes van de kinderen in de verschillende leeftijdsgroepen. De zorg voor het individu is altijd persoonlijk; ieder kind wordt als uniek wezen beschouwd.

De kwaliteit van de zorg wordt bepaald door het vermogen van de leerkracht om bij het kind te zien, wat de werkelijke behoefte is op een bepaald moment.

Observatie speelt een belangrijke rol in het zorgplan. De intuïtie van de leerkracht bepaalt, afhankelijk van tijd, plaats en persoon, de begeleiding naar het kind toe. Het doel hierbij is o.a. om kinderen naar meer zelfbeheersing en innerlijke tevredenheid te brengen. De leerkrachten worden middels het begeleidingsplan uitgerust met mogelijkheden om dit te kunnen bewerkstelligen. Zonnlicht gaat ervan uit dat alle kinderen welkom zijn.

Er zijn duidelijke afspraken gemaakt binnen de instelling over hoe de zorg geregeld is, welke normen er gehanteerd worden op het gebied van veiligheid, hygiëne, schoonmaak etc. Deze afspraken worden regelmatig besproken in het team en kunnen dus ook veranderen. Om een inzicht te geven in de afspraken met betrekking tot de protocollen die er zijn, zijn deze in dit zorgplan toegevoegd. Het zou te ver gaan om alle details met betrekking tot de zorg hier te vermelden. U kunt meer informatie hierover opvragen bij onze pedagogisch beleidsmedewerker.

Extra aandacht

Omdat er individueel gekeken wordt naar elk kind, krijgt elk kind de begeleiding in de ontwikkeling die het nodig heeft. De leerkracht observeert en signaleert welke kinderen er extra aandacht nodig hebben met betrekking tot één of meerdere bewustzijnslagen. De leerkracht (mentor) stelt de ouders op de hoogte, informeert naar andere inspanningen met betrekking tot de verbetering van de ontwikkeling en bekijkt samen met de ouders waarin zij kunnen samenwerken. De leerkrachten geeft gerichte begeleiding aan het kind binnen de eigen groep. Het is te verwachten dat na een bepaalde periode, het aandachtspunt van ontwikkeling is ingehaald en extra begeleiding hiervoor niet meer nodig is.

Extra zorg/ kinderen met een speciale behoefte

(Daar waar 'leerkracht' staat, kan ook 'mentor' gelezen worden):

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	12

Het kan zijn dat er meer nodig is om het kind optimaal te begeleiden. De leerkracht observeert, signaleert en registreert welke kinderen extra zorg nodig hebben binnen de eigen groep. Bij twijfel overlegt de leerkracht met collega's van de eigen groep en met de zorgcoördinator. De leerkracht formuleert een duidelijke zorgvraag.

De leerkracht gaat in gesprek met de ouders om te bespreken of ouders de zorgvraag herkennen en hoe het thuis en eventueel op school gaat met het kind. De leerkracht kan beslissen om een uitgebreidere observatie uit te voeren om gericht te kunnen kijken wat het kind in de begeleiding nodig heeft. Dit gebeurt in overleg met ouders en collega's. Afhankelijk van de situatie wordt deze observatie gedaan door de leerkracht zelf, door een andere leerkracht of door de zorgcoördinator van Zonnelicht.

Er wordt met de ouders een gezamenlijk plan van aanpak gemaakt. De begeleiding van het kind thuis en binnen de Saffier wordt op elkaar afgestemd. Ouders en leerkrachten ondersteunen elkaar door informatie, ervaringen en adviezen uit te wisselen. Een goede en open communicatie is hierbij van wezenlijk belang. Regelmatig vinden er

gesprekken tussen de leerkracht en de ouders plaats om de ontwikkeling en de begeleiding van het kind te bespreken. Na een afgesproken periode wordt geëvalueerd hoe het met het kind gaat en of de wijze van begeleiding mogelijk aangepast dient te worden.

De zorgcoördinator is op de hoogte van de hulpverlenende instanties naar wie er door kan worden verwezen (sociale kaart) en bespreekt dit zonodig met de leerkracht of met de betreffende ouder. De leerkracht of de zorgcoördinator verwijst de ouder door. De ouder neemt zelf contact op met de betreffende instantie. De leerkracht en de zorgcoördinator houden elkaar op de hoogte van de instanties naar wie zij de ouders hebben doorverwezen. Het kan zijn dat kinderen (tijdelijk) medicijnen moeten krijgen toegediend. Hiervoor wordt met de ouders een overeenkomst medicijngebruik ingevuld en ondertekend.

- Er is een protocol 'Procedure ontwikkeling voor aandachtskinderen' over de begeleiding van kinderen die met betrekking tot een of meerdere bewustzijnslagen extra aandacht nodig hebben.
- Er is een protocol 'Procedure ontwikkeling voor zorgkinderen' over begeleiding van kinderen die met betrekking tot een of meerdere bewustzijnslagen extra zorg nodig hebben.
- Het 'Beleid zorgcoördinatie' beschrijft hoe de zorg voor kinderen met een speciale behoefte georganiseerd is binnen Zonnelicht.
- Observaties worden gedaan door de leerkracht aan de hand van het observatieformulier en het ontwikkelingsvolg-verslag.
- In Zonnelicht is er een pedagogisch beleidsmedewerker aanwezig die de leerkrachten ondersteunt in het begeleiden van kinderen die extra aandacht behoeven met betrekking tot een of meerdere bewustzijnslagen middels begeleiding op de werkvloer.
- In Zonnelicht is een zorgcoördinator aanwezig die de leerkrachten ondersteunt in het begeleiden van kinderen met een speciale behoefte (zorg) middels individuele gesprekken. Tevens geeft de zorgcoördinator aan de leerkrachten training over signaleren en doorverwijzen. De zorgcoördinator heeft een adviesfunctie naar leerkrachten toe met betrekking tot signaleren en doorverwijzen.
- Er is een 'Meldcode kindermishandeling' aanwezig.
- In de training van de leerkrachten en in de teamvergadering zijn 'het signaleren van eventuele ontwikkeling belemmerende factoren' en de 'Meldcode kindermishandeling' terugkerende onderwerpen.

Samenwerking met ouders

De Saffier gaat er uiteraard vanuit dat de ouders de belangrijkste opvoeders zijn; hun invloed op het kind zal altijd het grootst zijn.

We streven naar een grote betrokkenheid van ouders bij het ontwikkelingsproces dat het kind doorloopt. Kind en ontwikkelingsproces vormen een uniek geheel; zowel ouders, leerkrachten als speel-, leer- en werkomgeving staan in dienst van het zo optimaal mogelijk kunnen doorlopen van dit proces. Samenwerking gebeurt door middel van oudergesprekken (veelal door de mentor) en door middel van overdrachtsgesprekken bij het brengen en ophalen van de kinderen (door alle leerkrachten). Voor de baby- en peutergroepen zijn er gedurende het jaar drie ouderavonden. Onderwerpen die hier besproken worden, kunnen zowel door het team als door de ouders aangedragen worden. De ouders van de Saffier worden hiervoor uitgenodigd. Er wordt twee maal per jaar een Open Speeldag gehouden, waarbij op concrete wijze het programma gedemonstreerd wordt.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	13

Bij de ontwikkeling van Duurzaam denken en handelen worden ouders actief betrokken. Wanneer ouders duurzaam denken en handelen ook thuis in de kinderen aanspreken, dan zal het voor de kinderen nog vanzelfsprekender zijn om een leven lang liefdevol zorg te dragen voor planten, dieren en omgeving.

Voor ouders zijn er:

- Trainingen en consultatie om ouders te inspireren om creatief na te denken over de maatschappelijke opgaven voor de kinderen van nu en in de toekomst.
- Inspirerende sprekers die hun kennis en ervaring delen.
- Ouderavonden voor uitwisseling van gedachten met betrekking tot duurzame opvoeding

Ouderbetrokkenheid

Het is zeer wenselijk als ouders bijdragen aan een van de volgende ouderparticipatiegroepen:

- Festiviteiten (Lichtfeest en Zomerfeest)
- Mens en natuur (Tuin- en Klusdagen)
- (Inter)cultureel (Goede doelendag)
- PR

Beroepskracht kind ratio

De groepsomvang en beroepskracht kind ratio zijn wettelijk als volgt bepaald:

- 0- tot 1-jarigen: Dagopvang, tot 3 kinderen, 1 leerkracht (maximaal 12 kinderen per groep)
- 1- tot 2-jarigen: Dagopvang, tot 5 kinderen, 1 leerkracht (maximaal 13 kinderen per groep)
- 2- tot 3-jarigen: Dagopvang, tot 8 kinderen 1 leerkracht (maximaal 16 kinderen per groep)
- 3- tot 4-jarigen: Dagopvang tot 8 kinderen 1 leerkracht (maximaal 16 kinderen per groep)

In de Saffier is het maximaal aantal kinderen in de groep, afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. Wanneer er minimaal 1 nuljarige in de groep is, dan is het maximaal aantal kinderen 12 (met vier leerkrachten).

Wanneer er geen nuljarigen en minimaal 1 eenjarige in de groep is, dan is het maximaal aantal kinderen 13, met drie leerkrachten op de groep.

Wanneer er alleen twee tot vierjarigen in de groep zijn, dan zijn er maximaal 16 kinderen in de groep met twee leerkrachten.

Werktijden leerkrachten:

Bij 1 leerkracht: 8.00-18.00 uur

Bij twee leerkrachten: 8.00-18.00 uur (1 leerkracht) en 8.30-17.30 uur (1 leerkracht)

Bij drie leerkrachten: 8.00-18.00 uur (twee leerkrachten) en 8.30-17.30 (1 leerkracht)

Omdat Zonnelicht gedurende 10 uur op een dag open is, kan er volgens de Wet Kinderopvang gedurende de dag drie uur worden afgeweken van het beroepskracht kind ratio. Gedurende deze drie uur is minstens de helft van het aantal leerkrachten op de groep aanwezig zoals dat in het beroepskracht kind ratio is aangegeven. Binnen Zonnelicht gebeurt dit aan het begin en het eind van de dag, gedurende pauzetijd en op dinsdag tevens tijdens vergadertijd. Per groep is het geregeld dat er niet van deze drie uur afgeweken wordt.

De tijden waarop afgeweken wordt van het beroepskracht kind ratio zijn als volgt:

Tussen 8.00 en 8.30 uur, tussen 12.00 en 14.00 uur en tussen 17.30 uur en 18.00 uur.

Incidenteel wordt afgeweken van bovenstaande tijden. Dit is op het moment dat er meerdere leerkrachten op dezelfde groep van 8.00-18.00 uur werken en er binnen de drie uren regeling ruimte over is om af te wijken van het beroepskracht kind ratio. Dit wordt ingezet voor bijvoorbeeld gesprekken met medewerkers (o.a. coaching-, stage-, functioneringsgesprekken) en alleen op de momenten dat dit voor de kinderen pedagogisch verantwoord is.

Zonnelicht streeft ernaar dat er op deze momenten zoveel mogelijk de rust op de betreffende groep gewaarborgd is. Dit gebeurt door:

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	14

- Voor de komst van de kinderen, materiaal voor de ontwikkelingsactiviteiten klaar te leggen.
- Ervoor te zorgen dat kinderen geconcentreerd bezig zijn met spel.
- Alle praktische werkzaamheden gedaan zijn (zoals lunch klaargemaakt, bedjes klaargemaakt, slaaspullen klaargelegd, kinderen naar de wc geweest en verschoond)
- Pauzetijden die afgestemd zijn op de slaaptijden van de kinderen. De kinderen zijn naar bed gebracht voor pauzetijsd.
- Voor 17.30 uur alle praktische werkzaamheden van de dag klaar te hebben.
- Er wordt de juiste sfeer gecreëerd zodat de kinderen ontspannen kunnen eten, drinken, rusten en spelen op het juiste moment.
-
- Wanneer een leerkracht extra ondersteuning nodig heeft voor een individueel kind, dan kan er hulp gevraagd worden aan andere leerkrachten/ medewerkers van Zonnelicht.

Locatie

De Saffier bevindt zich in Zonnelicht aan de Oosterplas. De Saffier heeft een stamgroepkamer, twee slaapkamers en een verschoonkamer en een buitenspeelruimte. Voor de peuters van de Saffier kan er voor de zintuiglijke en intellectuele ontwikkeling gebruik worden gemaakt van de stamgroepkamer van de Tierlantijn en voor de creatieve ontwikkeling van de stamgroepkamer van de Toverboom.

Vierkante meters binnenspeelruimte Saffier (stamgroepkamer): 60,6 vierkante meter.

Vierkante meters buitenspeelruimte: 370 vierkante meter.

Wanneer kinderen de stamgroep of de stamgroepkamer verlaten

De twee- en driejarigen verlaten de stamgroep en de stamgroepkamer wanneer zij naar de gang gaan om hun jas aan of uit te doen of wanneer zij in een klein groepje onder begeleiding van een leerkracht naar de groepskamer gaan van de Tierlantijn voor de zintuiglijke en intellectuele ontwikkeling, voor de creatieve ontwikkeling naar de groepskamer van de Toverboom en voor lichamelijke ontwikkeling naar de Speelzaal. De kinderen verlaten de stamgroepkamer wanneer zij buiten gaan spelen in de buitenspeelruimte of wanneer zij gaan wandelen met de leerkracht in de bolderkar in de omgeving. Kinderen verlaten de stamgroep wanneer een kleiner groepje kinderen (kleiner dan de hele groep) buiten gaat spelen onder begeleiding van een leerkracht of wanneer zij in een kleiner groepje kinderen onder begeleiding van een leerkracht gaan wandelen in de omgeving.

Vaste leerkrachten

Binnen Zonnelicht wordt een beleid gehanteerd waarbij er gestreefd wordt naar een maximum van drie of vier verschillende leerkrachten per groep. Er wordt veel waarde gehecht aan de vertrouwensband tussen de leerkracht en de kinderen. Deze liefdevolle band is een van de belangrijkste voorwaarden voor een gezonde en optimale ontwikkeling van de kinderen op het kinderdagverblijf. Hierdoor zal een kind zich werkelijk gezien en gehoord voelen en welkom in de groep.

Vanaf januari 2018 is er vanuit de Wet Kinderopvang de kwaliteitseis dat er voor 0 jarigen, maximaal twee vaste gezichten op de groep zijn en, wanneer de grootte van de stamgroep vraagt om de inzet van drie leerkrachten, dan maximaal drie vaste gezichten. In de Saffier is dit voor elk kind zo geregeld. Op elke dag is structureel minimaal 1 vast gezicht voor het kind op de groep aanwezig.

In verband met een goede hechting is er in de eerste periode dat het kind in de Saffier komt en zoveel als mogelijk daarna, zoveel als mogelijk 1 vaste leerkracht die zorgdraagt voor de verzorging en de begeleiding van het kind.

Omgang met vervanging

Een leerkracht wordt bij afwezigheid (verlof/ ziekte) vervangen door een leerkracht uit het team van Zonnelicht. In de planning wordt er rekening mee gehouden dat dit zoveel mogelijk dezelfde leerkracht is. Omdat de leerkracht al binnen Zonnelicht werkt (op een andere groep) heeft deze al een bekend gezicht voor de kinderen. Vervanging wordt in eerste instantie gezocht op de eigen groep. Vervolgens wordt er gekeken of er vervanging aanwezig is door de leerkrachten op de afdeling. Daarnaast zijn er vaste invalmedewerkers die steeds zoveel als mogelijk op

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	15

dezelfde groepen invallen. Invalmedewerkers worden ingewerkt zodat zij een vast gezicht voor de kinderen kunnen zijn.

Een beroepskracht in opleiding (BBL) mag in de dagopvang (baby- en peutergroepen) als vaste leerkracht ingezet worden. Bijvoorbeeld om een collega die met vakantie gaat te vervangen. Dit mag alleen als de beroepskracht het eerste jaar heeft afgerond. Hoe de beroepskracht in opleiding begeleid wordt, is beschreven in de paragraaf 'De beroepskrachten in opleiding BBL' op blz. 10.

Alle leerkrachten krijgen training en coaching op het vlak van nabijheid geven aan de kinderen, waardoor de kinderen zich veilig voelen bij alle leerkrachten.

Binnen Zonnelicht wordt er niet gewerkt met uitzendkrachten.

Bij overmacht als gevolg van ziekte kunnen groepen samengevoegd worden, onder voorwaarde dat de beroepskracht kind ratio gewaarborgd blijft.

Calamiteiten, ondersteuning en achterwachtregeling

- Bij calamiteiten kunnen de leerkrachten een beroep doen op andere medewerkers van Zonnelicht. De groepen hebben een telefoon tot hun beschikking, waardoor zij direct extra ondersteuning kunnen inschakelen. Er is altijd een medewerker beschikbaar die hulp en ondersteuning kan geven. De medewerker planning heeft het overzicht wie er op welk moment bij kan springen. Afhankelijk van de situatie schakelt de medewerker planning een BHV'er of andere leerkracht in.
- Elke dag is er een BHV'er aanwezig die calamiteiten kan coördineren.
- Bij afwezigheid wordt de medewerker planning ondersteund door het management.
- Op elke locatie en bij uitstapjes is er een medewerker met een gecertificeerd kinder-EHBO aanwezig.

Extra dagdelen

Afhankelijk van de bezetting op de groep is het mogelijk om incidenteel een extra dagdeel te reserveren. U kunt deze aanvragen bij de administratie (073 6126212 of info@zonnelicht.nl)

Andere opvang groep met toestemming van ouders

Wanneer een kind extra opvang nodig heeft, en er is op dat moment geen plaats binnen de stamgroep van het kind, dan kan het kind in een andere groep van Zonnelicht opgevangen worden. Dit gebeurt altijd met schriftelijke toestemming van de ouders. Een kind maakt per week gebruik van niet meer dan twee stamgroepen.

Vakantiesluiting

Eind juli/ begin augustus én tussen Kerst en Nieuwjaar is Zonnelicht gedurende een week gesloten (zie de jaarkalender). In deze perioden hebben alle leerkrachten van Zonnelicht vakantie. Hiermee wordt de continuïteit voor de kinderen gedurende het jaar gewaarborgd en wordt de periode waarin minstens twee vaste medewerkers op de groepen werken gedurende het jaar langer. In periodes van vakantie van medewerkers blijft er minstens één vaste medewerker voor de kinderen aanwezig.

Kwaliteitsbewaking

Aan de hand van het Kwaliteits Management Systeem zijn alle leerkrachten bewust bezig met het reflecteren op kwaliteit en het bijstellen ervan wanneer dit nodig is. Leerkrachten signaleren wat er nodig is om kwaliteit te garanderen, communiceren dit naar elkaar en zetten dit om in de actie die ervoor nodig is. Het Kwaliteits Management Systeem is een vast agendapunt van het wekelijkse teamoverleg.

Veiligheid

In verband met de veiligheid van de kinderen die binnen de instelling verblijven, zijn de volgende zaken geregeld:

- Er is een veiligheids- en gezondheidsbeleid waarin beschreven staat hoe mogelijke risicovolle situaties worden ondervangen; de werkwijze is beschreven over hoe risico's in kaart worden gebracht en hoe hier in de praktijksituatie op wordt ingespeeld. Het is een duidelijke handleiding voor de te voeren handelingen en maatregelen die nodig zijn. In de praktijk wordt door de beroepskrachten gehandeld naar de beschreven regels en afspraken zoals deze beschreven staan in het beleid veiligheid en gezondheid. Om de actualiteit van het veiligheids- en gezondheidsbeleid te garanderen wordt de praktijksituatie elke twee weken besproken tijdens groepsoverleg. Dit is een vast agendapunt. Jaarlijks wordt door de desbetreffende

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	16

groepen het huidige veiligheids- en gezondheidsbeleid geëvalueerd en de daarin te verbeteren punten met bijbehorende acties besproken. De uitkomst van de evaluatie worden tijdens de algemene teamvergadering besproken.

- Er is een goed calamiteitenbeleid
- Er zijn afspraken over toezicht en vermissing van kinderen (protocol Vermissing)
- Buiten de breng- en haaltijden worden mensen alleen binnengelaten op afspraak, alleen wanneer deze afspraken zijn geverifieerd bij de dagelijkse leiding.
- De ruimtes zijn op een dusdanige manier ingericht dat ze kindvriendelijk zijn
- De materialen die gebruikt worden zijn zoveel mogelijk van natuurlijke aard.
- Er zijn geen gevaarlijke stoffen of schoonmaakmiddelen voor kinderen bereikbaar; deze stoffen zijn geborgen achter slot en grendel.
- De leerkracht telt het aantal kinderen en vult de kinderen in op de presentielijst van de groep.
- Er is altijd een achterwacht binnen kinderdagverblijf Zonnelicht.
- Er is altijd op elke locatie een medewerker met een gecertificeerd Kinder-EHBO aanwezig.
- Er is een passende aansprakelijkheid en ongevallenverzekering afgesloten voor zowel het personeel als de kinderen. De leerkrachten krijgen bij aanvang van hun dienstverband tijdens hun inwerkperiode begeleiding om de regels m.b.t. de veiligheid en hygiëne te leren.
- Wanneer er aangescherpte maatregelen nodig zijn met betrekking tot Covid- 19 of andere omstandigheden, dan wordt een preventief gezondheidsprotocol gevolgd.

Vier ogen principe

Het vier ogen principe is voor de sector kinderopvang een van de maatregelen voor veiligheid. Het vier ogen principe is geldig voor de babygroepen, peutergroepen en peuterarrangementen. Het vier ogen principe houdt in dat elke situatie en begeleiding voor meerdere medewerkers zichtbaar is. Zonnelicht geeft op de volgende manier invulling aan dit principe:

- Daar waar mogelijk zijn er 2 of 3 leerkrachten op de groep aanwezig. Dit is afhankelijk van de beroepskracht kind ratio.
- Daar waar mogelijk is er een extra stagiaire op de groep aanwezig.
- Van maandag tot en met donderdag zijn de peuterarrangementen Toverboom en Tierlantijn in hetzelfde gebouw aanwezig. Gedurende de middagen zijn de BSO groepen Regenboog en Toermalijn in het gebouw aanwezig. Binnen Zonnelicht is er de gewoonte dat medewerkers op elk moment een groep of ruimte binnen kunnen lopen.
- De kwaliteitsmedewerker en de pedagogisch beleidsmedewerker/ pedagogisch coach lopen regelmatig binnen ten behoeve van aansturing, coaching en ondersteuning.
- Vanuit de buitenspeelruimte kan er naar binnen gekeken worden.
- In de deuren en wanden van de groepsruimtes bevindt zich glas, waardoor zichtbaar is wat er in de verschillende ruimtes gebeurt. Bij elke groep is het mogelijk om naar binnen te kijken.
- De Saffier maakt gebruik van dezelfde verschoonruimte als peuterarrangement de Tierlantijn.
- Binnen Zonnelicht is er de gewoonte dat medewerkers op elk moment een groep of ruimte binnen kunnen lopen.
- Met betrekking tot uitstapjes: één leerkracht kan enkel met een aantal kinderen naar een openbare gelegenheid gaan, wanneer daar meerdere mensen zijn (bijvoorbeeld de kinderboerderij). Één leerkracht kan niet naar een plek gaan waar geen andere mensen zijn.
- Van medewerkers wordt verwacht dat zij elkaar aanspreken op het handelen met betrekking tot begeleiding en verzorging van de kinderen. Van de organisatie wordt verwacht dat zij een open aanspreekcultuur creëert.
- Onderwerpen zoals signalen herkennen, feedback geven, en open communiceren over het pedagogisch handelen, zijn onderwerpen die herhaaldelijk op de agenda van de teamvergadering staan.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	17

Gezondheid

Er wordt gezorgd voor frisse lucht in de ruimtes door 's ochtends de ramen open te zetten en bij lekker weer overdag ook.

Rondom gezondheid en ziekte worden er regelmatig informatieavonden georganiseerd.

We bieden vegetarische en biologische voeding.

Bij verjaardagen is het de bedoeling dat ouders een gezonde en vegetarische traktatie aan de kinderen meegeven. Een gezonde traktatie is een traktatie waarin *géén* geur-, kleur- en smaakstoffen en suiker verwerkt zijn. Een voorbeeld van een gezonde traktatie is een traktatie met fruit.

Sfeer

Iedere leerkracht draagt zorg voor de sfeer in haar groep. Dit betekent dat er aandacht is voor rust en harmonie door haar eigen innerlijke houding hierop af te stemmen. Gezelligheid en het groepsgevoel worden versterkt door liedjes te zingen en de momenten van 'samenzijn' te benadrukken. Gelijkwaardigheid en wederzijdse zorg en begrip voor elkaar zorgen ervoor dat ieder kind zich welkom kan voelen.

Inrichting

Iedere leerkracht draagt zorg voor de sfeer in haar lokaal. Dit uit zich in de zorg die gedragen wordt voor een schoon en opgeruimd lokaal, maar ook voor passende decoratie en een prettige inrichting. Hierdoor kan een sfeer ontstaan waarin kinderen zich thuis en geborgen voelen en waarin ook de leerkracht zich op haar gemak en geïnspireerd voelt.

Passende (achtergrond) muziek, belichting, en kleur kunnen dit gevoel voor sfeer versterken.

In de inrichting is gekozen voor een natuurlijke uitstraling met houten meubilair en het gebruik van lichte kleuren.

Feesten

Jaarlijks viert Zonnelicht het Zomerfeest en het Lichtfeest.

Bij het Zomerfeest worden er interculturele activiteiten voor de kinderen georganiseerd en is er een gezellig samenzijn onder het genot van hapjes en drankjes. Voor het feest worden zowel de kinderen als de ouders uitgenodigd. Het feest vindt buiten plaats en is op een zaterdagochtend in juni of juli. Het feest heeft als doel om de aandacht te leggen op andere culturen, deze beter te leren kennen en te genieten van de bijzondere aspecten ervan. Samen genieten van het feest op zich en het samenzijn zijn uitgangspunt.

Het Lichtfeest vindt in de periode voor Kerst, op een zaterdagmiddag, plaats. Voor dit feest zijn zowel de kinderen als de ouders uitgenodigd. Het Lichtfeest wordt in de eigen groep gevierd. Het Lichtfeest heeft als doel om in een periode waarin de dagen wat korter zijn, met elkaar stil te staan bij het licht in jezelf en in de ander. Een sfeer van samenzijn, geborgenheid en verbinding met elkaar staat hierbij centraal. Het is tevens de afsluiting van het oude jaar met elkaar en het vooruit kijken op het nieuwe jaar.

Auteur	Autorisatie	Handboek	Versie	Revisie	Pagina
EvT	YK		20-2-25	20-2-26	18